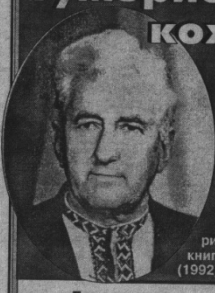

«Найсолоніший» з усіх українських гумористів Ростислав Солоневський кожного року видає по збірці. І не втомлюється.

25 квітня виповнюється 75 років відомому українському поету-гумористу, члену Національної Спілки письменників України, уродженцю села Вовковий Демидівського району Ростиславу Солоневському. У творчому доробку нашого земляка, котрий нині мешкає у Клевані Рівненського району і вперше заявив про себе у літературному світі збіркою «Хто є хто» (1991), добрий десяток збірок гумору та сатири. Практично кожного року виходять у світ його книги. Найпомітніші з них – «Весела всячина» (1992), «Експонати» (1995), «Кажуть люди, кажуть»

(1998), «Всяк по-своєму міркує» (2000), «Солоневські витребенки» (2002), «Хитрий внук!» (2003), «Бітьєсь Бога, приймаки!» (2003). Ростислав Солоневський – лауреат літературної премії імені Валер'яна Поліщука.

Вітаючи талановитого пересмішника із новою життєвою вершиною, редакція газети зичить йому міцного здоров'я та подальших творчих набутків. А для ближчого знайомства читачів із окремими життєвими віхами Ростислава Тимофійовича пропонуємо уривок із книжки Євгена Цимбалюка «РОСТИСЛАВ СОЛОНЕВСЬКИЙ. Літературний портрет».

Без гумору довго не протягнеш

Мороз надворі стояв граду сім під двадцять. Від такого холоду іва не те що замерзла, а задухла, неначе столпна каба у неопаленій снєвній хаті. По річці таким ідє – не провалились. Але коли ми з Ростиславом Солоневським пройшли метрів сто і добірали до середини киви (так у Млинові скорочували шлях до автовокзалу), лід раптом то справа, то зліва почав тріскати і видавати незвичний звук, нібито криголамом його трощать. Це вже пізніше прийшло усвідомлення того, що і від сильного морозу крига, лапаючи, може також голосно «кричати» і її «голос» розходиться луною довкола, ніби криги після кинутого у воду камінчика. Але це було пізніше... А в той

гато чинників та аргументів даному феномену, хоч, по правді, феномен – річ завжди таємнича. І ключем до неї володіє лише автор. Щодо самого Ростислава Тимофійовича, то з приводу творчого пориву він лаконічний: «Пишу, бо пишеться, живу, бо живеться, а сміюся, бо весело...»

Ось такий внутрішній погляд. Прихований і заодно парадоксальний. Це з точки зору на життєвий шлях письменника. Бо не кожному дано народжувати радість, маччи за плечима надтяжкий вагар смутку, печалі, навіть зневірянь.

Першим, по суті, вродженим «пригніченням» для майбутнього поета-гумориста стало те, що він народився у селі із досить-таки страшнуватю назвою Вовковий (тепер Демидівського району на Рівненщині). Хтосьна, чи колишні вовки, справді, вили (примайні), сам не чув, хоч родом також із Вовковій), але те, що батьки Солоневського були хліборобами –

Ростислав Солоневський із народною артисткою СРСР Наталею Ужайі.

Хтосьна, що зіграло вирішальну роль – це особисте мешкання. Коли вигнанець звернувся до

лава Тимофійовича, як не дивно, замірилося мє внутрішнє занепокоєння. – Євгене, – швидше всеріоз, ніж жартома, почав заспокоювати споконнаш душою, – якщо не дай Бог, не витримає тебе лід і опинишся під кригою, то завжди пам'ятай: між водою і льодом є проширок повітря. Притисни ротом – це деякий час протягнеш.

Ото, думаю, зарадив дружка... Врешті, хтосьна: може, у природі є такий проширок. А ось в літературі такі точно – це сама творчість. Р. Солоневського. Вона, на мій погляд, має не менше значення, ніж ковток повітря. Прочитавши, вдихнеш і знову забувеш, що під твоїми ногами непевний льодок, який щодня звідусіль піднімають життєві проблеми. Хочеться усміхатися. Хочеться йти вперед з надією, не забуваючи, що надія без сміху, без радості вмирає першою.

«Пишу, бо пишеться, живу, бо живеться, а сміюся, бо весело...»

У гумористику рівненський літератор Ростислав Солоневський прийшов у зрілому віці, коли, як сам жартує, людини уже не до сміху. Але починаючи з 1990-го, в якому Ростислав Тимофійович розвиняв своїм середнім арифметичним видає по книжці. Це також не жарт. В українській гумористиці нині навард чи знайдеться ім'я літератора, який в такому солідному віці так лагідно, серйозно і вимогливо працював би. Водночас можна назвати ба-

безкомпромісна непоступливість, чи батькові життєві настанови, в основі яких лежали духовні та патріотично-національні мотиви... Проте факт залишається фактом – Ростислав від комсомолу відмовився.

Більше того, написав «неприсстойного» вірша, яким щиросердно і водночас необачно поділився з хлібцями-однокурсниками. Друзі спочатку сприйняли поетичні рядки на «ура», бо вони, дійсно, цього заслуговують: *Христос воскрес! А з ним надія на волю волі і життя. І сонце правди хай прозіре! На темних полі забутий!*

Опися ж поетична відвертість стала доказом зради ідеалам, що поверхнево сповідувалися у тодішній лукавий час. Подібна ситуація, до речі, трапилася напередодні з дубенським студентом Василем Галетюком, якому судилося писати вірші на довгих етапах та за колючим дротом у таборах...

Звичайно, якби до віршованого слова, до відвідування церкви, до факту перебування сестри Ростислава Любові в ОУН додалися предметно аргументовані докази під час обшуків і на квартирі, де мешкав студент, і в обійсті батьків, не минути б державнонеслужному юнакові долі Василя Галетю.

Бог милував. Не помилював лише директор педучилища Ласкаржевський. «Отакіх, як він (назвав прізвище дівчинки), ми будемо вчити, а ви (до Солоневського-відмінника) забирайтеся геть!»

Куди податися з «вовчим билетом» у кишені? Кому поскаржитися? «Та світ не без добрих людей», – стверджує письменник Євген Шморган у передмові до збірки Р. Солоневського «Експонати», –

робити в такій ситуації, останній, значючі Ростислава ще зі школи і навіть не спитавши, за що виключили, послав його вчителю математики в одну із шкіл району...»

Армійські випробування... і сімейні

Незабаром він опинився в армії. Командування звернуло увагу на здібного солдата і вирішило перевести його зі строювого підрозділу на штабну роботу. Але доступ туди могли мати тільки «перевірені». І такою перевіркою зайнявся так званий «розпороного солдата до штабної роботи не допустили. Зате він став одним із учасників виконання «урядового завдання» – очищення території колишніх боїв від мін та інших вибухових предметів.

Найпринизливішим було те, що кожен, хто потрапив на мінні поля, фігурував не під своїм прізвищем, а під присвоєним йому номером. І нікому не було до того діла, що, може, якийсь там 54-й номер годолоний чи, допустивши одну-єдину помилку, загинув. Значить, сам винен. А якщо, не доведи Господи, випадково пропустив мін – диверсант. А диверсантів Сталін не милував.

Отак день у день протягом восьми місяців годолоний, з недовільним і хатримим міношукачем, а то й просто зі щуплом у руках ішов 54-й номер по наханий мінамі землі, де кожний наступний крок міг бути останнім...

А тим часом нелегкі випробування проходить на батьківщині його родина. Зокрема, сестру вчительку української мови і лі-

тератури, звільняють з роботи із заборонною вчителювати в Рівненській області. Причина – прихильність до національних ідей.

Любов до рідного слова, налаштованість на вивольні мотиви стали об'єктом для енкаведистських цькувань також на Валю Пастушок – майбутню дружину Р.Т. Солоневського. У студентські роки Валентина на квартирі, яку наймала, зробили обшук. Донесла господарина. Мовляв, у валізі її мешканки – заборонена література. Нишпорки, дійсно, серед інших книг знайшли Український декламатор, виданий у Лейпцігу 1913 року. А в ньому надруковані такі вірші, як «Стоїть гора високая...» Глібова, «Повій, вітре...» Руданського і «Ці не вмерла України слава, і воля...» Чубинського. Вирок особливої трійки був оперативним і жорстким – 25 років позбавлення волі і 5 років висилки, конфіскація майна. За присудом ув'язнили Валю Пастушок спочатку в Рівненську тюрьму, потім у Дубенську, а потому відправили в кам'яні кар'єри Казахстану.

Якби не відомі події 1953-го року, невідомо, якими життєвими шляхами пішли б Валентина та Ростислав. Валентині Пастушок політичне потепління дало змогу повернутися на Рівненщину. Ростиславу Солоневському – довершити навчання у Дубенському педучилищі. А найважливіше, що симпатія переплела їхні долі у нерозривну подорожню сув'язь.

Жартам сміюх – не завдад

Навіть окремі згадані епізоди з біографії Р.Т. Солоневського та близьких йому людей дають змогу збагнути, скільки болі завдавали людям, які мають талант до писання, швидше всього стають оповідачами трагічного, печального, поетами громадянського, а не гумористичного пафосу. Здається, парадокс? Ні, бо наш народ навіть у найсумніші періоди, у дії найприкріших поразок, запечалений до глибини душі, все-таки беріє, не дає згаснути жарти-вільній іскорі. Можливо, якраз тому і живіть.

Схоже, по-моєму, сталося із Солоневським. Як перемішник, він спочатку даремствував твори інших авторів, виступав як у художній самодіяльності. А коли переконався, що гумор – справа серйозна і в ньому чи не найяскравіше можна висловити громадянську позицію, почав творити сам. Ось так і «дописався» нині більше, ніж до десяти книжок.

У творчому доробку Ростислава Солоневського є також немало публіцистичних статей, історичних розвідок, краєзнавчих оповідок. А ще письменник прекрасно проявив себе у ролі позача-лрика. Зрештою, яка різниця: чи неш земляк, у душі більше гуморист, ніж лірик, чи непаки. Чи зараз йому двадцять п'ять, чи вже втричі більше. Просто його душа багата проникливою любов'ю. До малого, як до старого. І до старого, як до малого. Просто вона різнає споконнаш. Не живеться їй легкомірно. Тривога та біль проймає наскрізь. Мучить. Осває переживаннями, які у найважчі та найрадісніші ділі переливаються у слова.

Такий душ не можна не співчувати. З нею треба бути чулим до чужого буття. Водночас чулим до себе. Бо ж над ним сміється? Насамперед над собою.

Євген ЦИМБАЛЮК